

Ústav světových dějin

Oponentský posudek bakalářské práce

PALEČEK, Václav, *Vznik a vývoj osmanského zahraničního dluhu v druhé polovině 19. století*, Praha 2010, Bakalářská práce ÚSD FF UK v Praze, 64 s. rkp.

Předložená bakalářská práce Václava Palečka představuje analýzu politického a ekonomického vývoje Osmanské říše v letech 1854-1914, tj. od začátku Krymské války do prvních výstřelů Velké války, se zvláštním zřetelem ke genezi osmanského zahraničního dluhu. Kolega Paleček dle mého názoru předložil po odborné stránce velmi kvalitní práci, v níž se zabývá komplikovanými vnitřními, zahraničními a zvláště hospodářskými záležitostmi, jež ovlivňovaly mezinárodní postavení Osmanského impéria v průběhu dlouhého 19. století.

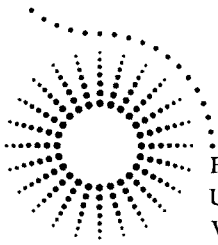
Bakalářská práce Václava Palečka je přehledně rozdělena do čtyř velkých kapitol a mnoha podkapitol. První kapitola představuje komplexní uvedení do problematiky politického a hospodářského vývoje Osmanské říše v první polovině 19. století a potvrzuje, že země „chorého muže na Bosporu“ se nacházela v krizi a bylo nezbytné přikročit k rozsáhlým reformám. Paleček zejména analyzuje reformní a centralizační úsilí Selima III. a jeho nástupce Mahmuda II. a Abdülmecida I., počátky vnitřního zadlužení a Východní otázky. Ve druhé kapitole autor pojednává o zahraničně-politickém vývoji Osmanské říše v letech 1854-1861, jenž vedl k uzavření první zahraniční půjčky. Třetí kapitola se zaměřuje na vývoj osmanského zahraničního dluhu, neodvratně směřujícímu ke státnímu bankrotu, jenž nastal v roce 1875, do Berlínského kongresu v roce 1878. Paleček v této části práce neopomněl detailně analyzovat překotný hospodářský a politický vývoj Osmanského impéria v letech 1861-1878. Čtvrtá kapitola, kterou považuji z badatelského hlediska za nejpřínosnější, se zaměřuje na přelomový Muharremový dekret z roku 1881 a na vznik Správy osmanského veřejného dluhu a na penetraci evropských finančních subjektů do osmanského hospodářství v letech 1881-1914.

Ústav světových dějin

V závěru shrnuje Paleček příčiny, průběh a důsledky zahraničního a zčásti i vnitřního zadlužení Osmanské říše, které historiografové velmi často srovnávají s Egyptem, jež se nacházel v podobné situaci. Paleček dochází k závěru, že „velkou brzdu pokroku představovala zakořeněná korupce, jež kvetla na všech úrovních osmanské administrativy ... obrovské vojenské výdaje, rozmařilý život dvora a rozsáhlý klientelismus“. Soudí rovněž, že ačkoli Osmanská říše a společnost měly příležitosti k provedení ekonomických a sociálních reforem, vládnoucí elita toho nevyužila. Autor díky své analýze osmanského zahraničního dluhu současně prokázal, že podmínky, za nichž Vysoká porta získávala půjčky od evropských finančníků, se neustále zhoršovaly a vedly ke zřízení Správy osmanského veřejného dluhu (kupříkladu v Egyptě byla zřízena Pokladna veřejného dluhu/*Caisse de la dette publique*), v níž měli hlavní slovo a velkou moc zástupci evropských finančních subjektů a jež výrazně limitovala nakládání s finančními výnosy země, což vedlo k omezování suverenity Osmanské říše.

Stylistická a jazyková stránky Palečkovy práce dosahuje slušné úrovně, ačkoli jsou v ní drobné překlepy a výjimečně gramatické chyby (s. 18, 22, 31, 40). Z čistě formálního hlediska bych podotkl, že v práci kolegy Palečka chybí anotace a klíčová slova v českém a anglickém jazyce, které jsou explicitně zmíněny v opatření děkana 1/2009. Současně bych doporučoval autorovi, aby věnoval ve své příští práci větší pozornost poznámkovému aparátu a vyvaroval se tak častých drobných chyb (nejednotnost psaní velkých a malých písmen u anglicky psaných publikací v poznámkách pod čarou a v použité literatuře, např. s. 9: McGowan, B.: *Economic Life in Ottoman Europe: Taxation, trade and the struggle for land ...* aj., u citací z internetových zdrojů by nemělo chybět datum použití/stažení citovaného odkazu či v případě odkazu na celou knihu (s. 37) bez stránkování by bylo vhodnější to doprovodit spojením blíže viz/podrobněji k této problematice apod. Dalším drobným nedostatkem je občasná nejednotnost psaní některých pojmů, jmen a letopočtů, kupříkladu Mahmud II./Mahmut II., Východní otázka/východní otázka, říše Velkého Turka/říše velkého Turka, Londýnská konvence/londýnská konvence, firman/ferman, Krymská válka/krymská válka, Berlínský kongres/berlínský kongres, Vysoká Porta/Vysoká porta, 1882 – 1904/1878-1897, Mladoturci/mladoturci.

Ústav světových dějin

Zároveň bych autorovi doporučoval psát britské tituly, jako sir a lord, spíše minuskulou, což představuje v českém prostředí úzus, než majuskulou, a všechny cizí názvy kurzívou, nikoli jen některé (s. 41 aj.). V případě psaní cizích jmen je lepší dodržet české skloňování: baronu de Hirschovi (nikoli baronu de Hirsch s. 29, či baronem de Hirsch s. 34) nebo vyznění zprávy Hobarda a Fostera/vyznění Hobard-Fosterovy zprávy (nikoli vyznění zpráva Hobard-Foster s. 32). V kontextu 19. století je vhodnější používat v českém prostředí zažitější spojení britsko-osmanská (než anglo-turecká s. 30), pro r. 1869 papežský stolec/papežský stát (nikoli Vatikán s. 33), pro r. 1878 rakousko-uherský zástupce (nikoli pouze rakouský s. 38), Velká Británie (nikoli Anglie s. 40) a ...pozastavil platnost ústavy (než ... pozastavil činnost ústavy s. 43); v případě jmen panovníků Evženie (než Eugénie s. 34) a Edvard (než Edward s. 34). Autor Palečkových kvalit by se měl rovněž vyvarovat zavádějícím spojením ve stylu „Těmto plánům však učinilo přítrž Turecké národní hnutí Mustafy Kemala v Ankaře, které postupně vojensky obsadilo celou Anatólii a porazilo řecké pomocníky imperialistických velmocí“ (s. 54)..., které představuje spíše subjektivní než objektivní historické hodnocení (vhodnější použít neutrální spojení: řecké dobrovolníky, placené/vyzbrojené západními velmocemi).

Navzdory výše zmíněným drobným výtkám je třeba vyzdvihnout skutečnost, jež se v případě bakalářských prací vidí zřídka, že kolega Paleček svou práci založil na obdivuhodném množství anglicky a francouzsky psané literatury, zahrnující vydané edice dokumentů, starší i nejnovější monografie a časopisecké studie. Vzhledem k tomu, že bakalářská práce Václava Palečka splňuje všechny požadavky, kladené na tento typ studentské kvalifikační práce, navrhuji hodnocení **výborně**.

V Praze, dne 14. června 2010

PhDr. Jaroslav Valkoun

Ústav světových dějin FF UK v Praze